

Zone de frontieră propuse ca rezervații naturale în județul Satu Mare (România)

Gavril Ardelean - Iosif Béres

Abstract

Frontier areas of Satu Mare county (Romania) suggested to become natural reservations: The natural framework of the frontier (neighbouring Hungary and Ukraine) belongs, from the administrative point of view, to the county of Satu Mare. It is made up to the following: the Oaş Mountains, the plains of Tur and Someș and the plains of Carei and Nir.

The county of Satu Mare is among the last counties in Romania having no effective natural park. In its frontier areas are the natural habitats which are the least affected by anthropic pression. This is the reason why we bring in front of you the suggestion to create the following natural parks in the frontier area of the Satu Mare county:

- a) Tinoavele, Cetățuia Mare and Pâlnia Mare in the Oaş Mountains
- b) The inferior course of the Tur river
- c) The Noroieni Forest (the village of Micula)
- d) The Bog Forest (the village of Dara)
- e) The ash-tree forest from Urziceni
- f) the psamophile area on the sand dunes in Foieni (the plain of Nir)
- g) the "Vermeș" marsh in Sanislău (the plain of Nir)

We also suggest the necessity of certain steps to be taken in order to have the opportunity to make scientific research and to plan them as protected areas. Among others, we consider to declare the inferior course of the Tur as a trans-border natural park.

Intenție

Județul Satu Mare este una din puținele unități administrativ-teritoriale ale României în care nu s-a întreprins nici o cercetare ecologică sistematică și nu se află nici o rezervație naturală în sensul adevărat al cuvântului.

Lucrarea de față își propune să fie un preambul la așezarea pe baze științifice a protecției mediului în județul Satu Mare, punând accentul pe zonele de frontieră.

Cadrul natural al zonei de frontieră și starea sa. Pe teritoriul județului Satu Mare, România are graniță convențională cu Ucraina și cu Ungaria, constând din Munții Oașului și compartimentul nordic al Câmpiei Tisei (Câmpia Turului, Câmpia Someșului, Câmpia Careiului și Câmpia Nirului).

Datorită interdicțiilor impuse de regimul de frontieră – privind circulația, pescuitul și vânătorul – habitatele de pe graniță sunt cele mai puțin afectate de presiunea antropică. Ca urmare, aici, se pot identifica anumite “oaze” de natură aproape intactă, cu un fond floristic și faunistic valoros, care ar trebui puse sub protecția legii în vederea conservării. Fără îndoială, cele mai importante rezervații naturale ce ar putea fi înființate în județul Satu Mare sunt tocmai în zona de graniță.

Propuneri de situsuri care ar putea deveni rezervații naturale în zona de frontieră.

În urma investigării zonei de graniță aferentă județului Satu Mare, noi am întocmit o listă a situsurilor (vezi harta alăturată) ce ar putea deveni rezervații naturale (unele cuprinse într-o hotărâre formală a Consiliului județean Satu Mare) pe care o prezentăm în continuare:

1. Tinovul “Cetățuia Mare”

Este situat în Munții Oașului, la NE de localitatea Cămârzana, în zona de frontieră cu Ucraina. Are o suprafață de 0,8 ha și se află în administrația silvicilor.

Trecerea în rândul ariilor protejate (rezervație mixtă) se justifică prin importanța științifică a biocenozei sale, fiind una dintre cele mai nordice și mai joase mlaștini oligotrofe (altit. 650 m) din România și având formă și structură tipice.

Biocenoza tinovului este dominată de un bogat covor vegetal particular, constituit, în principal, de mușchi de turbă din genul *Sphagnum*, presărat cu tufe și exemplare răzlețe de specii lemnoase, ca *Pinus silvestris*, *Betula pubescens*, *Alnus incana*, *Populus tremula* etc.

Acest tinov are o deosebită valoare conservativă, adăpostind numeroase relice glaciare, cum sunt: *Scheuchzeria palustris*, *C. pauciflora*, *Eriophorum vaginatum*, *Andromeda polifolia*, *Vaccinium oxycoccos*, *Drosera rotundifolia*, *Ligularia sibirica* etc. În zonă, se mai remarcă și prezența unor valoroase endemisme carpatice: *Aconitum moldavicum*, *Phyteuma tetramerum*, *Ranunculus carpaticus*, *Symphytum cordatum* etc.

De asemenea, tinovul găzduiește un complex faunistic specific, care cuprinde îndeosebi nevertebrate relictare glaciare tipice.

2. Măgura Batarciului

Se află în vestul Munților Oașului, pe teritoriul localității Batarci, la granița cu Ucraina, având înălțimea de 482 m. Se prezintă ca o enclavă, unde sunt cantonate o serie de specii comune și cu regiunea daco-ilirică.

Această stațiune merită o atenție deosebită sub aspectul ocrotirii (rezervație botanică), deoarece aici cresc și o serie de plante subtermofile, precum și cele cu areal pronunțat disjunct, cum sunt: *Stipa crassiculmis ssp. euranatolica*, *S. joannis ssp. balcanica*, *Ferulago sylvatica*, *Iris aphylla*, *Aristolochia pallida*, *Asplenium adiantum-nigrum*, *Thlapsi alliaceum* etc.

Suprafața propusă spre protejare este de 2 ha, și se află pe coasta sudică a măgurei, într-un loc mărginaș, lipsit de pădure, tipic climatului xerterm. Zona este teren proprietate particulară, folosit ca fâneță.

3. Cursul inferior al Turului

Ține de la lacul de baraj Călinești Oaș și până la trecerea Turului pe teritoriul Ungariei, în dreptul localității Bercu Nou. Împreună cu zonele adiacente totalizează o suprafață de 52 kmp ce se află în administrația Regiei Apelor Române. Aria ce ar trebui protejată include mai multe bălți și lacuri – Călinești aș (354 ha), Adrian (307 ha) și Bercu Nou (346 ha) – care sunt înconjurate de o bogată floră spontană, un loc ideal pentru refugiul păsărilor activatice, îndeosebi a celor limicole.

În acest segment al Turului pot fi observate peste 80 de specii de păsări, dintre care amintim doar câteva specii de interes științific deosebit. Astfel, în perioada de vară cuibăresc *Circus aeruginosus*, *Podiceps cristatus*, *Fulica atra*, *Rallus aquaticus*, *Anas platyrhincos*, *A. querquedula*, *Aythya nyroca*, iar în pasaj apar *Anas penelope*, *A. acuta*, *Aythya ferina*, *A. fuligula*, *Anser albifrons*, *A. fabalis*, *Mergus albellus*.

Pe lângă fauna ornitologică găsim și o foarte bogată entomofaună, din care putem cita și câteva specii rare: *Plusia zosimi*, *Algedonia luctualis*, *Maculineaalcon*, *M. euphemus*, *Zerynthia polyxena* etc.

4. Pădurea Noroieni

Este o zonă forestieră cu o suprafață de aproape 2000 ha în NV municipiului Satu Mare, pe Câmpia Someșului, la granița cu Ungaria. Se află în administrarea silvicilor, care au amenajat aici o crescătorie de fazani. Pădurea este dominată de stejar (*Quercus robur*) în proporție de 82 %. Motivele pentru organizarea ei ca zonă protejată (rezervație mixtă) sunt mai multe: a) prezența stejăretelor în această zonă de câmpie este foarte rară și numai sub formă de corpuri izolate sau pâlcuri; b) aflându-se în preajma municipiului Satu Mare, presiunea antropică deosebită o amenință permanent; c) deocamdată, pădurea se află într-o stare ecologică bună, având arbori frumoși și sănătoși în vârstă de 70-80 ani; d) fiind o relicvă a stejărișurilor de silvostepă, adăpostește o floră specifică, pe cale de dispariție, din care amintim doar câteva specii de interes botanic ca *Staphylea pinnata*, *Lithospermum purpureo-caeruleum*, *Tilia cordata*, *Lychnis coronaria*, *Scilla bifolia* etc.; e) pădurea adăpostește o populație viguroasă de cerb lopătar (*Dama dama*) ce provine din colonizarea

de la începutul secolului XX; f) de asemenea, ea are o avifaună bogată, cca. 50 de specii, dintre care câteva sunt mai deosebite, ca acvila țipătoare (*Aquila pomarina*); g) tot aici a fost identificată în anul 1993 o specie foarte rară de fluture *Deuterogetonia pudorina* – specie nouă pentru fauna României.

5. Zona ierboasă – mlăștinoasă Bobald (Carei)

Cuprinde cca. 10 ha de mlaștini și de sărături din estul orașului Carei, aflate în Câmpia Careiului, pe frontiera cu Ungaria.

Bobaldul este unul dintre cele mai importante locuri de staționare și de cuibărit a păsărilor din zonă (rezervație faunistică), unde au fost identificate peste 80 specii de păsări, dintre care unele mai puțin comune. Aici clocesc și poposesc o serie de păsări de baltă și acvatică, dintre care amintim: *Ixobrychus minutus*, *Nycticorax nycticorax*, *Ardea cinerea*, *A. purpurea*, *Circus aeruginosus*, *Gallinago gallinago*, *Chlidonias niger*. La fel, Bobaldul este un adăpost deosebit pentru speciile de pasaj: *Ciconia nigra*, *Anas penelope*, *A. acuta*, *A. clypeata*, *Tringa erythropus*, *Limosa limosa*.

Fiind o “microzonă” ce concentrează multe specii de baltă și de mlaștină trebuie protejată de puternica presiune antropică din zonă.

6. Pădurea de frasin (Körös) de la Urziceni

Se află pe frontiera cu Ungaria, la 6 km de orașul Carei, în hotarul comunei Urziceni, având o suprafață de 38 ha. Este în administrația silvicilor.

Ar trebui să fie declarată rezervație, în primul rând de interes botanic, deoarece are o floră și o vegetație deosebite, cuprinzând peste 150 de specii de plante, încadrate în asociații, dintre care cea mai importantă este *As. Fraxineto-Ulmetum-Soo*.

Fraxinus ornus este specia lemnoasă edificatoare din această pădure. Ea atinge aici limita nordică pentru țara noastră. În covorul vegetal, se află *Pulsatilla pratensis ssp. hungarica* și *Alyssum montanum ssp. gmelinii*, specii rare ocrotite de lege. Pădurea conservă o serie de relicte glaciare, printre care amintim: *Calamagrostis neglecta*, *Menyanthes trifolia*, dar mai ales *Trollius europaeus*, răspândit îndeosebi la marginea pădurii și aflat într-o continuă extindere.

Această pădure adăpostește și o faună bogată specifică.

7. Pășunea cu floră psamofilă de la Foieni

Este situată în hotarul localității Foieni, pe granița cu Ungaria. Are o suprafață de 10 ha și ocupă dunele cele mai nordice din Câmpia Nirului (România). Aparține Primăriei Foieni.

Aceste nisipuri prezintă, datorită condițiilor pedoclimatice, o floră deosebită de a celorlalte nisipuri din țară. În acest situs s-a edificat un covor vegetal foarte variat și specific, ce include pășuni și fânețe pe nisipul interdunelor, precum și flora vechilor păduri insulare de stejar pedunculat (*Quercus robur*).

Pe nisipurile zburătoare s-a instalat, ca asociație pionieră, o fitocenoză de *Brometum tectori*, dar fitocenoza cea mai caracteristică a nisipurilor de aici este *As. Festuco-vaginatae-Corynephorum*, prezentă în pâlcuri extinse.

Flora acestor nisipuri se caracterizează, spre deosebire de nisipurile din alte locuri, prin nepredominarea speciilor psamofile. Acestea se află într-un număr mic de specii, dar mare de indivizi, probabil pentru că nisipurile sunt în parte fixate, înierbate sau împădurite. Dintre acestea, caracteristice sunt: *Euphorbia seguieriana*, *Corynephorus canescens*, *Helichrysum arenarium*, *Alyssum montanum ssp. gmelinii*, *Polygonum arenarium*, *Artemisia campestris*, *Plantago indica*, *Kochia laniflora* etc.

Văile de pe interdune adăpostesc specii montane, unele adevărate relice glaciare, a căror prezență la câmpie constituie o excepție: *Trollius europaeus*, *Betula pubescens*, *Calamagrostis stricta*, *Carex appropinquata* etc. O adevărată curiozitate floristică este prezența în acest situs a plantei alpine *Alyssum montanum ssp. gmelinii*, care a fost capabilă să se adapteze la condițiile oferite de această zonă nisipoasă.

Zona de stepă nisipoasă de la Foieni este un biotop rar întâlnit, prezentând caracteristici bioecologice deosebite (rezervație botanică), pentru care considerent există toate motivele de a fi protejată de lege.

8. Mlaștina “Vermes” de la Sanislău

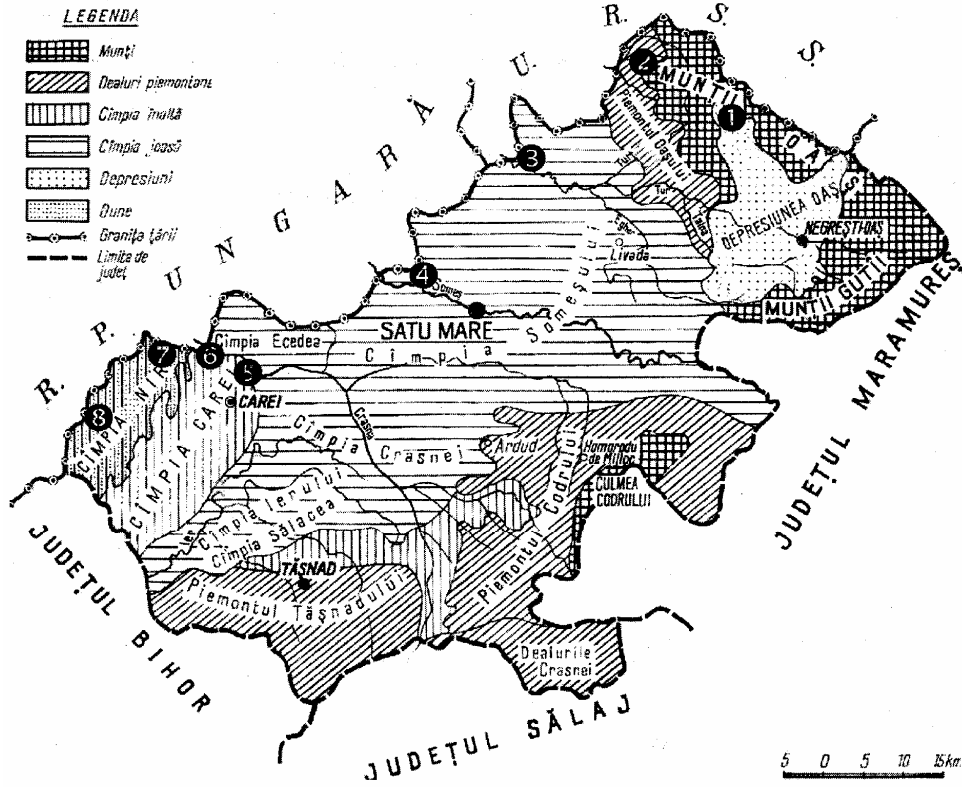
Este situată pe nisipurile (interdune) din teritoriul comunei Sanislău, la granița cu Ungaria, fiind cea mai întinsă (60 ha) mlaștină de pe nisipurile din județul Satu Mare.

Este valoroasă pentru vegetația specifică, având un caracter relictar și o avifaună bogată (rezervație mixtă).

Vegetația acestei mlaștini mai păstrează și în zilele noastre reprezentanți ai florei naturale de odinioară. Unele din aceste elemente, ca *Trollius europaeus*, *Calamagrostis neglecta*, *Carex appropinquata*, *Menyanthes trifoliata*, *Betula pubescens* etc., sunt considerate forme relictare pe nisipul continental de aici. Aceste specii, precum și cele cu areal pronunțat disjunct, ca *Spirea salicifolia*, *Peucedanum palustre*, *Dianthus superbus*, se întâlnesc, împreună, numai aici în Câmpia Tisei, ceea ce subliniază potențialul teritoriului în privința conservării unor specii, considerate foarte vechi. Este interesantă, de asemenea, prezența, în cantități foarte mari, a plantei carnivore *Aldrovanda vesiculosa*, rară în aceste locuri.

Mlaștina adăpostește o ornitofaună tipică de mlaștină, cu multe specii cuibăritoare ca *Circus aeruginosus*, iar în timpul pasajului apar specii rare, dintre care amintim și specia *Somateria mollissima*, care ne vizitează în iernile geroase.

Județul Satu Mare – relief și arii protejate propuse pe frontieră

1 Tinovul "Cetățuia Mare"	5 Mlaștina Bobald
2 Măgura Batarciului	6 Pădurea de frasin Urziceni
3 Cursul inferior al Turului	7 Pășunea psamofilă Foieni
4 Pădurea Noroieni	8 Mlaștina Vermes

Concluzii și propuneri

În prezenta lucrare noi am propus, pentru diferite considerente, opt rezervații naturale în zona de frontieră. Pentru realizarea efectivă a protejării acestor situsuri propunem următoarele:

1. o cercetare comună cu țările vecine, pentru o eventuală extindere a acestor zone protejate propuse și dincolo de graniță;
2. efectuarea unei cercetări mai aprofundate a acestor situsuri în vederea întocmirii cât mai repede a fișei complete pentru realizarea unor rezervații protejate în aceste locuri;
3. obținerea aprobărilor cuvenite din partea organelor de stat (consiliul județean) pentru ca aceste zone să fie organizate și protejate ca rezervații naturale prin completarea hotărârii adoptate de Consiliul județean Satu Mare privind ariile protejate și trecerea efectivă la organizarea acestor arii ca rezervații (împrejmuire, pază, administrație etc.);
4. să fie luate în atenție ca arii protejate transfrontaliere următoarele situsuri: tinoavele Oășului, cursul inferior al Turului, nisipurile din Câmpia Nirului, care să aibă la bază proiecte finanțate de forurile internaționale.

Bibliografie

Ardelean G. (1997) – *Fauna județului Satu Mare*, Ed. Goldiș Press Arad

Ardelean G. (1999) – *Flora și fauna Oășului*, Ed. Gutenberg, Arad

Bârlea I. (1971) – *Contribuții la cunoașterea înmlăștinărilor din platoul Oășan-Maramureșan*. În "Comunicări de botanică". A VII-a Conferință Națională de geobotanică (Satu Mare, Maramureș, 17-26.VII.1969, București

Hamvas Fr., Karácsonyi C. (1980) – *Date privind avifauna din zona Careiului*, Studii și comunicări, IV, Muzeul județean Satu Mare

Karácsonyi C. (1975) – *Contribuții la studiul florei și vegetației terenurilor de interdune din Câmpia Nirului*, Studii și comunicări, Muzeul județean Satu Mare

Karácsonyi C. (1980) – *Cercetări asupra florei și vegetației terenurilor mlăștinoase din Câmpia Nirului și Câmpia Careiului*, Studii și comunicări, IV, Muzeul județean Satu Mare

Karácsonyi C. (1995) – *Flora și vegetația județului Satu Mare*, Ed. Muzeului Sătmărean

Răsmeriță I., Spârchez Z., Csürös Șt., Moldovan I. (1971) – *Flora și vegetația nisipurilor din nord-vestul României*. În "Comunicări de Botanică". A VII-a Conferință Națională de geobotanică (Satu Mare, Maramureș, 17-26.VII.1969, București

Author's address:

Gavril Ardelean
Universitatea de Nord Baia
Mare

Iosif Béres
Muzeul Maramureșului
Sighetul Marmației